

LGD NA ELAFITIH

Vesna Mikek

Iti ali ne iti? Vprašanje, ki je prenekaterega člana Ljubljanskega geodetskega društva mučilo v prvi polovici septembra. Tisoč petsto kilometrov vožnje v treh dneh? A smo šli. V Dubrovnik in na najvišji vrh otoka Šipana. Skoraj za poln avtobus se nas je nabralo.

V oblaku sevniškega Prahu, z večkrat preizkušenim in vzorno prilagojenim vodičem Sebastjanom ter usklajenima dolenskim voznikoma Božem in Damjanom, smo pet minut pred petkom zapustili Ljubljano. Prvo jutranjo kavico smo pili na sončni terasi hotela Jadran v Neumu. Na vprašanje potnice, s čim lahko v Bosni plačujemo, nas je vodič pomiril »primaju sve što liči na novac«. Kje so že tisti tolarji, ki smo jih pozabili menjati ...

Ob 10.30, točno ob dogovorjeni uri, smo na Pilah, pred glavnim vhodom v staro mestno jedro Dubrovnika, srečali lokalno vodičko Heleno. Gospa je Slovenka, ki jo je usoda pred leti presadila v biser Dalmacije. Poleg vodenja slovenskih turistov obvladuje tudi delo medicinske sestre. Znanje, ki ji pri vodenju turistov skozi pregreto kamenje zgodovinskega mesta verjetno večkrat pride prav. Za varčne je pomemben podatek, da ni v Dubrovniku nič zastoj – razen vode pri velikem in malem Onofrijevem vodnjaku, ki je celo pitna.

Vodička nas je seznanila z drobnimi posebnostmi mesta in zgodovino, ki se je za Dubrovnik pričela nekje v 7. stoletju. Največji razcvet je mesto doživelo v 15. in 16. stoletju, v obdobju Dubrovniške republike. Uspeh je temeljil predvsem na dobri organizaciji vodenja, odlični diplomaciji in močnem trgovskem ladjevju. Trgovali so zlasti s srebrom, bakrom in svincem, živosrebrovo rudo, soljo, začimbami ter s hrano, predvsem z žitom, rižem, kavo in sladkorjem. Temelje Dubrovniške republike je dodobra zamajal potres leta 1667, ki je porušil večino stavb. Svoje je k usodi mesta prispeval še požar, ki je sledil potresu. Svetnik in zaščitnik mesta sveti Vlaho ni pomagal, umrli sta skoraj dve tretjini prebivalcev, vključno z vrhom oblasti. Mesto so zgradili na novo, takšno, kot ga vidimo še danes. Gospodarstvo pa si ni več opomoglo. Presenetil nas je podatek, da Neum danes pripada Bosni, ker ga je dubrovniška oblast poklonila Osmanom. Dubrovniška republika je propadla leta 1808, ko je Napoleon ozemlje zasedel ter ga priključil italijanskemu kraljestvu in leto kasneje Ilirskim provincam. Pet let zatem je Dubrovnik postal del Avstro-Ogrske, nato Jugoslavije, Hrvaške ...

Vodička nas je popeljala po Stradunu, glavni ulici, ki povezuje glavni vhod Pile s Staro lukco. Ob velikem Onofrijevem vodnjaku, takoj za vhodom, stoji nekdanji samostan sv. Klare, kamor so zapirali neomožene hčerke bogatih Dubrovničanov. Nasproti je cerkva sv. Spasa, zdaj galerija, ki je edina prestala rušilni potres. Najpomembnejše stavbe stojijo ob glavni ulici, v njih so prebivali dubrovniški veljaki. V strahu pred ponovnim požarom so imele hiše kuhinje v najvišjem nadstropju. V mestu je veliko sakralnih objektov z bogatimi vsebinami, med njimi tudi srbska pravoslavna cerkev z lepo zbirko ikon, džamija in sinagoga, v kateri je muzej. Nasproti Knežjega dvora stoji cerkev sv. Vlahe, katedrala, v kateri lahko med drugimi umetninami občudujemo Tizianovo sliko Marijinega vnebovzvetja nad oltarjem.

Obzidje, ki obdaja staro mestno jedro, ima troje vrat – mestna vrata Pile, skozi katera smo vstopili, severna mestna vrata in vrata ob Stari luki, kjer smo skupni ogled končali. Vsa so v preteklosti zapirali

ob 20. uri. Zaradi preprečevanja širjenja bolezni so se morali popotniki in trgovci pred vstopom v mesto za tri tedne ustaviti v lazaretih ob stari luki.

Po slovesu od dubrovniške Slovenke nam je bil poklonjeno še nekaj časa za samostojno seznanjanje s starim mestom, njegovimi kulinaričnimi in kulturnimi posebnostmi. Sledil je transfer v Babin Kuk do hotela oziroma hotelov, saj so nas nastanili kar v štirih. Krivo je bilo neurje, ki je dan pred našim prihodom mesto temeljito zalilo in zasulo s točo, pri tem pa je poplavilo tudi nam namenjene sobe.

Popoldne smo si organizirali vsak po svoje. Nekaj se nas je odločilo za kopanje na dubrovniški »Copacabana beach« in vrnitev v mesto, drugi so se nazaj proti Pilam odpravili takoj, z lokalnimi avtobusi. Večina se je povzpela na Srđ, 415 metrov visok hrib nad starim mestnim jedrom. Nanj peljeta gondolska žičnica in ozka cesta, čeprav so se najbolj športni odpravili kar peš. Po približno štiristo stopnicah skozi mesto so nadaljevali vzpenjanje po serpentinasti romarski poti. Trud je bil pošteno poplačan z razgledom z vrha. Vse mesto, bleščeča modrina morja z Elafitskimi otoki, Pelješcem, Mljetom, Lastovom, Cavtatom in Konavljami ležijo kot na dlani. Na vrhu so restavracija, razgledna ploščad, križ in ostanki trdnjave z Muzejem domovinske vojne.

Sobota je bila namenjena osvajanju največjih Elafitskih otokov in enega vrha. Elafitski ali Jelenji otoki so najverjetneje dobili ime zaradi svoje oblike. Sestavlja jih osem otokov, pet otočkov in nekaj čeri: Daksa, Koločep, Sv. Andrija, Lopud, Ruda, Šipan, Mišjak, Jakljan, Kosmeč, Goleč, Crkvine, Tajan, Olipa. Naseljeni so le trije. V pristanišču Gruž smo se vkrcali na manjšo barkačo, ki je pogumno oddrdrala proti največjemu med njimi, Šipanu. Pravijo mu tudi Zlati otok.

Ob razgibani zahodni obali smo pripluli do Šipanske luke, največjega kraja na otoku. Po nešteti stopnicah smo se kar takoj povzpeli iz vasi proti Veljemu vrhu. Ob poti in na njej je bilo vse polno zrelih rožičev. Nad vasjo smo dosegli cesto, a kmalu zopet zavili na markirano pot, ki pa je postajala vse ožja, markacij je zmanjkalo, le še kakšen kamnit močic ali prazna pločevinka piva sta kazala smer. Na Veljem vrhu (243 m) je bilo ob anteni komaj dovolj prostora za vse. Malica, nekaj fotk, in že smo se vračali proti morju. Žejni in pregreti smo se zbrali v prvi konobi, za ogled otoških znamenitosti nam je zmanjkalo energije. Pa je bil otok poseljen že v rimskih časih in hrani kar nekaj arheoloških ostankov, a so opaznejše sledi novodobnega magnata. Otok ima danes okoli 500 prebivalcev, ki živijo v dveh naseljih – Šipanski Luki in Suđurađu. Ukvarjajo se predvsem z ribolovom, gojenjem vinske trte, agrumov, fig in oljkarstvom.

Namesto za ogled otoka smo se odločili za obisk še enega od Elafitov, Lopuda. Domačini mu pravijo tudi Otok kapitanov. Zaznamujejo ga bujna vegetacija, parki, veliko cerkvic (v 16. stoletju celo trideset) in samostanov. Najopaznejši med njimi je frančiškanski samostan iz 15. stoletja. Začetki Lopuda, edinega naselja na otoku, segajo že v antiko. Vodič Sebastjan nam je obljubljal kopanje na najlepši peščeni plaži, imenovani Šljun. Vetru, ki nas je neprijazno sprejel, smo ušli, ko smo se podali v notranjost otoka, med vinograde in nasade oljk. Obljubljenih deset minut hoje se je za večino pohodnikov več kot podvojilo. Prispeli smo v miren zaliv, s turkizno zelenim morjem, mivko, dvema zasilnima lokalčkoma in eno, močno nagnjeno kabino. Kopanje v ne premrzlem, komaj še septembrskem morju se je nadvse prileglo. Za vrnitev smo raje izbrali turistične avtomobilčke. V luki so nas pričakali močan veter in besno razpenjeni valovi, ki so ob izplutju krepko zibali našo lupinico, potniki na krmi pa so bili deležni tudi morske prhe. K sreči se je morje za otokom umirilo, tako da smo brez morske bolezni in drugih zapletov zapluli v dubrovniško luko Gruž.

Zadnji dan smo se že zjutraj napotili proti domu. Na stojnicah v rodovitni dolini Neretve smo nakupili vitamine, med in nekaj drugih pridelkov tamkajšnjih kmetov. Mesto z največkrat spremenjenim imenom

– Ploče (Ploča, Aleksandrovo, Porto Tolero, Ploča, Kardeljevo, Ploče, Kardeljevo, Ploče) smo videli le od daleč. Približno na polovici poti, tako smo vsaj mislili, v Benkovcu, smo se ustavili na kosilu. Medtem ko smo uživali ob domačih aperitivih in slastni teletini izpod peke, se je okoli Velebita krepila burja. Presegla je še sprejemljive Bofore in morali smo spremeniti smer vožnje. Namesto po avtocesti proti Zadru smo se podali proti Gračcu, prečkali slikovito reko Zrmanjo ter se po stari cesti vzpenjali po nekoliko mirnejšem pobočju Velebita. Voznika sta bila tako navdušena nad magistralco, da sta po njej nadaljevala vožnjo vse do Karlovca. Vmes sta nas presenetila še s postankom za restavracijo Macola v Korenici, kjer imajo manjši živalski vrt z medvedjim parom, srnami, jeleni, perjadjo, dvema merjascema in obilico blata.

Vožnja se je s spremenjeno smerjo krepko podaljšala in prihoda v Ljubljano smo se razveselili šele v poznih večernih urah.



Slika 1: Začetek ogleda Dubrovnika. (Foto M. Muck)



Slika 2: Pogled na Dubrovnik. (Foto M. Ažman)



Slika 3: Skupinska slika na Veljem vrhu, najvišjem vrhu otoka Šipan (243 m). (Foto M. Muck)



Slika 4: Pred pristankom na otoku Lopud. (Foto M. Muck)



Slika 5: Dobrote, ki jih ponujajo stojnice v dolini Neretve. (Foto M. Muck)